

Briselē, 2026. gada 26. janvārī
(OR. en)

5731/26

FISC 33
ECOFIN 88
CADREFIN 32

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2026. gada 23. janvāris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2026) 18 final

Temats: KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI,
EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REĢIONU KOMITEJAI
par starposma izvērtējumu programmai "Fiscalis" sadarbībai nodokļu
uzlikšanas jomā 2021.–2027. gadam

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2026) 18 final.

Pielikumā: COM(2026) 18 final

Briselē, 23.1.2026.
COM(2026) 18 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**par starpposma izvērtējumu programmai “Fiscalis” sadarbībai nodokļu uzlikšanas
jomā 2021.–2027. gadam**

{SWD(2026) 9 final}

1. Ievads

Programma “Fiscalis” ir viena no galvenajām sadarbības iniciatīvām, ar ko atbalsta Eiropas Savienības nodokļu politikas īstenošanu. Tā palīdz dalībvalstīm izstrādāt un vadīt lielas Eiropas informācijas tehnoloģiju nodokļu sistēmas. Programma nodrošina satvaru iekšējā tirgus darbības pilnveidošanai, uzlabojot sadarbību starp iesaistītajām valstīm, to nodokļu iestādēm un amatpersonām. Tā atbalsta ES tiesību aktu īstenošanu nodokļu jomā un cīņu pret krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un agresīvu nodokļu plānošanu, apmainoties ar informāciju, atbalstot administratīvo sadarbību un palielinot iesaistīto valstu administratīvās spējas.

Programma “Fiscalis” tika izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 20. maija Regulu (ES) 2021/847, ar ko izveido programmu sadarbībai nodokļu uzlikšanas jomā (turpmāk “Programmas regula”). Saskaņā ar Programmas regulas 15. panta 2. punktu Komisijai ne vēlāk kā četrus gadus pēc programmas īstenošanas sākuma ir jāveic starpposma izvērtējums un starpposma [...un galīgā] izvērtējuma secinājumi, arī savi apsvērumi, jāpaziņo Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai.

Pašreizējā programma “Fiscalis” (2021.–2027. gadam) atbilst sākotnējam mērķim uzlabot sadarbību starp nodokļu iestādēm. Priekšlikumā par programmu “Fiscalis” Komisija atzina iepriekšējo programmu sekmes, vienlaikus atzīstot, ka būtu jāpanāk papildu progress nodokļu iestāžu sadarbības veicināšanā. Izrietošajā regulā, ko Padome un Parlaments pieņēma pēc vienošanās par daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 2021.–2027. gadam, programmai “Fiscalis” ir piešķirti 269 miljoni EUR faktiskajās cenās salīdzinājumā ar 223,2 miljoniem EUR 2014.–2020. gada periodā. Galvenie programmas atbalsta saņēmēji ir ES dalībvalstu nodokļu administrācijas. Turklāt programmā var piedalīties kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis, lai veicinātu konvergenci un atbalstītu programmas mērķus.

Programma finansē trīs galvenos darbību veidus, proti: 1) *Eiropas elektroniskās sistēmas* (EES), kas vajadzīgas, lai īstenotu ES tiesību aktus nodokļu jomā; 2) *sadarbības pasākumus*, kas ļauj nodokļu administrācijām un citām ieinteresētajām personām tikties un sadarboties, un 3) *spēju veidošanas darbības*, kuras ietver e-mācību kursus un citus tiešsaistes un klātienes pasākumus. Kopš programmas sākšanas 2021. gadā tā ir **atbalstījusi 30 konkrētas EES**, kā arī saistītās lietotnes un to uzturēšanu, kas **līdz 2024. gada beigām veidoja vairāk nekā 80 % no budžeta**. Turklāt “Fiscalis” veicināja **225 sadarbības pasākumus**, arī strukturētu sadarbību, piemēram, projektu grupas un ekspertu grupas, kā arī sanāksmes, seminārus, darbseminārus, darba vizītes un administratīvās sadarbības rīkus, piemēram, daudzpusējas pārbaudes. Programmas ietvaros tiek organizētas arī **apmācības un spēju veidošanas iniciatīvas**, arī e-mācību kursi, IT apmācības sesijas un pasākumi, kas sargrupēti saskaņā ar Kopīgo mācību pasākumu programmu (CLEP).

2. Starpposma izvērtējuma konstatējumi

Šajā ziņojumā ir izklāstīti programmas “Fiscalis” 2021.–2027. gadam starpposma izvērtējuma konstatējumi saskaņā ar Programmas regulas 15. pantu. Šā ziņojuma pamatā ir dienestu darba dokuments, kurā sīki analizēta programmas “Fiscalis” (2021.–2024. gadam) līdzšinējā

Istenošana un sniegums. Starpposma izvērtējumā piemēro labāka regulējuma kritērijus, lai novērtētu programmas lietderību, efektivitāti, saskaņību, ES pievienoto vērtību un atbilstību.

1.1. Izvērtējuma struktūra

Šajā starpposma izvērtējumā īpaša uzmanība tika pievērsta EES kopīgajiem komponentiem. Tajā pašā laikā starpposma izvērtējumā salīdzinājumā ar iepriekšējiem izvērtējumiem tika atjaunināta arī sadarbības pasākumu analīze¹. Šajā sakarā izvērtējumā galvenā uzmanība tika pievērsta aspektiem, kas pašreizējā programmā ir jauni vai ir mainījušies, piemēram, uzraudzības un izvērtēšanas sistēmai (UIS) un ekspertu grupām, kuras arī tika sīkāk izskatītas, jo tās ir salīdzinoši jauns papildinājums sadarbības pasākumiem un tika ieviestas saskaņā ar programmu “Fiscalis 2020”.

Metodiski šajā izvērtējumā dokumentu izpēte tika apvienota ar padziļinātām atziņām no gadījumu analīzes, ko papildināja mērķorientēti un vispārīgi pētījumi, kuri aptvēra visu programmas atbalsta tvērumu. Par konkrētām EES tika sagatavotas četras atsevišķas gadījumu analīzes. Mācību pārvaldības sistēma (MPS) tika aplūkota piektajā gadījuma analīzē. Šī pieeja atspoguļo proporcionalitātes principu, ņemot vērā to, ka EES veido lielāko izdevumu daļu, un novērš pierādījumu trūkumu no iepriekšējiem izvērtēšanas cikliem.

Tāpēc atlasītās gadījumu analīzes bija šādas:

- **darījumu tīkla analīze (TNA)**, kas ir automatizēta platforma pārrobežu krāpšanas PVN jomā, piemēram, “pazudušā tirgotāja” krāpnieciskas darbības Kopienā (MTIC) un karuselveida krāpšanas, atklāšanai, nodrošinot reāllaika datu kopīgošanu starp valstu nodokļu iestādēm un datu apstrādi;
- **DAC6 centrālais direktorijs (CD)**, kas ir centralizēta sistēma informācijas apmaiņai par pārrobežu nodokļu shēmām, lai nodrošinātu atbilstību nodokļu ziņošanas prasībām un novērstu nodokļu apiešanu;
- **VIES-on-the-Web (VoW)**, kas ir 2001. gadā uzsākta tīmekļa saskarne, kura integrēta izveidotajā PVN informācijas apmaiņas sistēmā (VIES) un kura ļauj dalībvalstu nodokļu administrācijām apmainīties ar informāciju, kas saistīta ar PVN;
- **akcīzes preču aprites un kontroles sistēma (EMCS)**, kas ir ES sistēma akcīzes preču (piemēram, alkohola, tabakas un energoproduktu) aprites izsekošanai, lai uzlabotu akcīzes preču pārrobežu uzraudzības efektivitāti un drošību;
- **MPS**, kura ir platforma, ko izveidoja 2021. gadā kā centrālo vietu e-mācību kursiem, kuri izstrādāti muitas programmas un “Fiscalis” programmas ietvaros, kā arī CLEP pasākumu organizēšanai.

Programmas novērtēšanai veiktā datu vākšana ietver esošo dokumentāciju, piemēram, politikas un plānošanas dokumentus, “Fiscalis” gada progresu ziņojumus (GPZ) un datus no UIS, kas tika

¹ Jaunākie programmas izvērtējumi bija programmas “Fiscalis 2020” [vidusposma](#) izvērtējums un [galīgais](#) izvērtējums, un tie ir pieejami Komisijas tīmekļa vietnē, izmantojot sniegtās saites.

izskatīti, lai nodrošinātu pamatizpratni un kontekstu. Galvenā informācija un trūkumi tika sistemātiski kartēti, lai virzītu turpmākos datu vākšanas posmus. Lai vāktu datus gan gadījumu analīzēm, gan programmas novērtējumam, tika izmantotas trīs dažādas metodes:

- (1) dokumentu izpēte – tas ietvēra plaša piemērotu sekundāro datu un informācijas avotu klāsta izskatīšanu;
- (2) 84 intervijas ar pārstāvjiem no:
 - a. valsts nodokļu iestādēm,
 - b. Eiropas Komisijas,
 - c. uzņēmējiem un ārējiem darbuzņēmējiem;
- (3) trīs atsevišķi mērķorientēti apsekojumi:
 - a. viens valstu “Fiscalis” koordinatoriem iesaistīto valstu nodokļu iestādēs, un uz to tika saņemtas 27 atbildes;
 - b. tiešsaistes lietotāju aptaujas, kas ir daļa no divām gadījumu analīzēm:
 - i. par *VIES-on-the-Web* – 1248 atbildes,
 - ii. un par MPS – 62 atbildes.

Kopumā izvērtējuma mērķis bija apkopot gan kvalitatīvus, gan kvantitatīvus datus, kā arī datus gan par programmas īstenošanu, gan tās ietekmi.

1.2. Lietderība

Izvērtējuma konstatējumi lielā mērā apstiprināja programmas “Fiscalis 2020” galīgā izvērtējuma galvenos secinājumus, kuros konstatēts, ka programma **ir veicinājusi ES iekšējā tirgus labāku darbību, atbalstot cīņu pret krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un agresīvu nodokļu plānošanu**. To vēlreiz atkārtoja valstu “Fiscalis” koordinatori, ar kuriem notika apspriešanās izvērtēšanas laikā un kuri uzsvēra, ka EES, sadarbības pasākumi un cilvēkresursu spēju veidošanas pasākumi ir turpinājuši sniegt pozitīvus rezultātus. Vispārīgāk runājot, vairāki *TAXUD* ĢD apkopotie UIS rādītāji liecina par **uzlabojumiem dalībvalstu nodokļu bāzes aizsardzībā**, samazinot krāpšanu nodokļu jomā un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas².

Starpposma izvērtējumā ir apstiprināta programmas “Fiscalis” atbalsta būtiskā nozīme **EES kopīgajiem komponentiem**, veicinot drošu, uzticamu un rezultatīvu mijiedarbību starp nodokļu iestādēm un ar uzņēmējiem, tādējādi uzlabojot nodokļu iestāžu administratīvās un darbības spējas.

Kopš finansēšanas cikla sākuma 2021. gadā programma ir atbalstījusi 30 EES centrālo komponentu izstrādi, ieviešanu, uzturēšanu un atjaunināšanu, un IT projektu skaits “izpildes posmā” ir sasniedzis vai pārsniedzis mērķrādītājus, kas noteikti visiem gadiem kopš 2021. gada. Svarīgs elements ir lielāka EES lietderība, nodrošinot nodokļu iestādēm darba digitālo vidi,

² Makroekonomiskie rādītāji, piemēram, PVN iztrūkums, gadu gaitā ir pastāvīgi samazinājušies, savukārt kopējie nodokļu ieņēmumi absolūtā vērtībā palielinājās un kopumā saglabājās stabili procentos no IKP.

ļaujot tām strādāt ciešā sadarbībā un nodrošinot vienotu izpratni par ES tiesību aktiem nodokļu jomā, to piemērošanu un īstenošanu.

EES piedāvā jaunas un uzlabotas platformas, kas atvieglo un paātrina mijiedarbību un veicina tiešu sadarbību un kopīgu risinājumu apzināšanu. Piemēram, viens no *TNA* aspektiem, kas tika novērtēts visvairāk, ir tas, ka tā ir ļoti lietderīga ar PVN saistītas krāpšanas atklāšanā. Tas rada izmaksu ietaupījumus, nodrošinot iespēju nodokļu iestādēm ātri mijiedarboties, nosūtot ziņojumus un/vai kopīgojot dokumentus sistēmā, nevis paļaujoties uz lēnākām un apgrūtinātākām oficiālām divpusējās sadarbības procedūrām.

Dalībnieki plaši slavēja programmas finansētos **sadarbības pasākumus**. Šie pasākumi ir atzīti to augstās kvalitātes un nozīmīguma dēļ nodokļu administrāciju ikdienas darbā. Saskaņā ar iepriekšējā izvērtējuma konstatējumiem apspriešanās, kas veiktas saistībā ar šo pasākumu, liecina, ka iesaistīto administrāciju amatpersonas ir konstatējušas, ka lielākā daļa nodokļu administrāciju uzskata programmas finansētās darbības par lietderīgām. Šīs pozitīvās atsauksmes neaprobežojas tikai ar vienu darbības veidu. Ļoti atzinīgi tiek vērtētas gan ekspertu grupas, gan citi sadarbības veidi. Tas liecina, ka programma atbilst tās auditorijas dažādajām vajadzībām.

IT spēju veidošana un sadarbības pasākumi ir izrādījušies spēcīgi instrumenti dalībvalstu nodokļu iestāžu rīcībā esošo rīku un prasmju stiprināšanai, tādējādi nostiprinot to spējas un uzlabojot to darbības rezultātus. Sadarbības iespēju radīšana nodokļu amatpersonām ir viens no galvenajiem sadarbības pasākumu mērķiem, kā to atzīst arī 80 % vai vairāk nodokļu amatpersonu iesaistītajās valstīs. Programmas “Fiscalis” finansētie sadarbības pasākumi ietvēra vairākus “pastiprinātus” sadarbības instrumentus, arī darba vizītes, daudzpusējas kontroles un klātbūtni administratīvajā birojā un izmeklēšanā (*PAOE*). Šīs darbības, kas nodrošina tiešu divpusēju vai daudzpusēju mijiedarbību starp dažādu pārvaldes iestāžu nodokļu amatpersonām, tiek uzskatītas par programmas atbalstītās auglīgās sadarbības paraugpiemēriem.

Pašreizējā finansēšanas periodā ieviestā **MPS** ir palīdzējusi izplatīt mācību materiālus labāk, nekā tas bija iespējams iepriekš, ļaujot sasniegt plašāku auditoriju un nodrošinot labāku lietotāju pieredzi. Lielākā daļa MPS lietotāju un nodokļu administrāciju, ar kurām notika apspriešanās izvērtējumu laikā, apstiprina, ka jaunā MPS sniedz pievienoto vērtību, kas pārsniedz dalībvalstu iniciatīvas, un ļauj vieglāk uzzināt par apmācības pasākumiem un palielina sadarbību ar tiem.

Ar savām darbībām programma **veicināja ES nodokļu tiesību aktu vienotu īstenošanu un tādējādi ES iekšējā tirgus labāku darbību**. Programmas “Fiscalis” atbalsts EES kopīgajiem komponentiem ir būtisks ES nodokļu politikas un tās īstenošanas elements. Tā kā lielākajai daļai nesenās ES nodokļu politikas un tiesību aktu ir vajadzīgs digitāls risinājums, **IT spēju veidošana ir nepieciešama, lai īstenotu jaunas iniciatīvas un darbības**.

1.3. Efektivitāte

Izvērtējumā tika konstatēti vairāki ieguvumi, ko **EES** ir sniegušas nodokļu iestādēm un uzņēmējiem. Procesu automatizācija ir radījusi **ievērojamu efektivitātes pieaugumu**, ļaujot nodokļu administrācijām pāriet uz bezpapīra vidi, lai **ietaupītu un novirzītu resursus no analogiem uzdevumiem uz produktīvākām, stratēģiskākām lomām, piemēram, krāpšanas atklāšanu**. Labs piemērs tam, kā ESS ir bijušas ļoti iedarbīgas, atklājot krāpšanu nodokļu jomā,

ir *TNA*³, kas ir arī radījis ievērojamus izmaksu ietaupījumus nodokļu iestādēm. Turklāt šīm sistēmām ir bijušas vairākas netiešas pozitīvas sekas, piemēram, **gaidīšanas laika saīsināšana un krāpšanas novēršana, kas veicina uzlabotu komercdarbību un aizsargā ES nodokļu ieņēmumus**. Uzņēmēji gūst labumu arī no ievērojamiem ietaupījumiem resursu sadalē un PVN verifikācijas izmaksās, it īpaši ar *VIES-on-the-Web* un *EMCS*. Jāatzīst, ka, tā kā šis izvērtējums galvenokārt bija vērsts uz to, lai novērtētu (izmantojot padziļinātu gadījumu analīzi) atlasīto IT sistēmu (EES) lietderību un efektivitāti, ko atbalsta programma “Fiscalis”, tajā netika savākts ievērojams daudzums jaunu pierādījumu par citu (ar EES nesaistītu) darbību efektivitāti.

Apkopotās atsauksmes un izskatītā dokumentācija apstiprina, ka programmas “Fiscalis 2020” galīgā izvērtējuma secinājumi par programmas atbalstīto ar EES nesaistīto pasākumu efektivitāti joprojām ir spēcīgs, proti, ka **sadarbības un apmācības pasākumi lielā mērā ir izmaksu ziņā lietderīgi**. To daļa kopējā “Fiscalis” budžetā ir neliela, taču tie rada ievērojamu pievienoto vērtību, ļaujot valstu nodokļu administrācijām sadarboties **un veidot savas spējas un kompetences attiecīgajos interesējošajos jautājumos; daudzos gadījumos tās arī atbalsta EES lietderīgu un efektīvu piemērošanu**. Atbalsta saņēmēju (valstu nodokļu iestāžu) atsauksmes apstiprina, ka **sadarbības pasākumi joprojām tiek uzskatīti par ļoti lietderīgiem un būtiskiem**. Tajā pašā laikā, un tā kā finansēšanas kārtība ir palikusi nemainīga (ar vienu izņēmumu attiecībā uz dotāciju pārvaldības modeli), šīs darbības joprojām **kopumā** var uzskatīt par **izmaksu ziņā lietderīgām**. Tā kā **sadarbības un mācību pasākumu īstenošanā nav notikušas būtiskas izmaiņas, nekas neliecina par to, ka pasākumi, kas nav saistīti ar EES, būtu kļuvuši mazāk efektīvi nekā iepriekšējās programmas “Fiscalis” versijās**.

Programmas darbību pārvaldības struktūra dažos aspektos šķiet kopumā efektīva, un lēmumu pieņemšanas struktūra ir samērā skaidra, kā izklāstīts galvenajos dokumentos. Kopumā sistēma ir darbojusies labi, bet pieredzes un spēju līmenis atšķiras, un tas īstenošanas sākumā ir radījis dažas problēmas saistībā ar pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas ietvaros ieviesto e-dotāciju izmantošanu un dotāciju koordinators lomu. Lai stiprinātu materiālus un norādījumus par dotāciju pārvaldību, ko Komisija jau ir darījusi pieejamus, valstu administrācijas varētu mudināt apzināt paraugpraksi un savā starpā apmainīties ar to esošā **sadarbības pasākumā, kurā iesaistītas attiecīgās amatpersonas**.

Programmas “Fiscalis” **UIS**, kas tika ieviesta pašreizējam finansēšanas periodam 2022. gadā ar vispārējo mērķi nodrošināt *“efektīvu novērtējumu par programmas progresu virzībā uz tās mērķu sasniegšanu”*⁴, var uzskatīt par uzlabojumu salīdzinājumā ar iepriekšējo programmu. Pirmais UIS panākumu rādītājs sasniegtā progresa uzraudzībā ir tas, cik lielā mērā rādītāji sniedza noderīgu informāciju šim izvērtējumam un it īpaši lietderības kritērija novērtēšanai. Kopumā UIS rādītājos katru gadu tiek vākts plašs datu klāsts, kas aptver vairākus ar programmu saistītus aspektus. Informācija tiek vākta no esošajiem avotiem (piemēram, par IT sistēmām) vai izmantojot īpašu datu vākšanu, arī nodokļu iestāžu ikgadēju apsekojumu. Lai gan novērtējumā patiešām ir izmantoti vairāki rādītāji, kā arī ikgadējās aptaujas rezultāti, tas, **cik lielā mērā informācija ir sniegusi ieskatu par progresu un sasniegumiem, ir nedaudz ierobežots un atšķiras atkarībā no rādītāju veida**.

³ Pētījumā tika uzrādītas ES centrālās izmaksas 6,97 miljonu EUR apmērā, savukārt, pateicoties sistēmai, laikposmā no 2020. līdz 2023. gadam tika atklāti aizdomīgi darījumi 37 miljardu EUR apmērā.

⁴ Komisijas dienestu darba dokuments “Monitoring & evaluation framework for the Fiscalis programme (2021-2027)”, 2. lpp.

1.4. Saskaņība

Programmas “Fiscalis” ārējā saskaņība joprojām ir augsta un atbilst iepriekšējo izvērtējumu konstatējumiem, lai gan ES politikas un plānošanas konteksts ir ievērojami attīstījies, it īpaši iekļaujot pēcpandēmijas pasākumus, piemēram, Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM) un Eiropas zaļo kursu. Saskaņība galvenokārt izriet no ES nodokļu politikas plašas saskaņošanas ar citām ES politikas jomām. Tomēr iepriecina tas, ka visās apzinātajās iniciatīvās bija mazs pārklāšanās risks ar “Fiscalis” un ievērojamas iespējas savstarpējai stiprināšanai. Attiecībā uz apzinātajām iniciatīvām īpaši acīmredzams ir digitalizācijas transversālais mērķis.

Tas, ka izvērtējumā galvenā uzmanība ir pievērsta ierobežotam skaitam digitālo sistēmu, padziļināti nepārbaudot konkrētus sadarbības pasākumus (kas plaši izvērtēti iepriekšējos pētījumos), nozīmē, ka daži piemēri, iespējams, nav aptverti. Tomēr tika konstatēti konkrēti piemēri sinerģijai ar Eiropas zaļo kursu, ANM un tehniskā atbalsta instrumentu (TAI), proti, digitalizācijas un zaļo nodokļu jomā. Ņemot vērā paplašināšanās kandidātvalstu dalību programmā “Fiscalis”, var novērot ciešākas saiknes starp dažādām programmām. To mērķis ir uzlabot sinerģiju un papildināmību, piemēram, starp sadarbības pasākumiem un tehniskās palīdzības projektiem.

Neraugoties uz pilnīgu saskaņību ar vairākām citām ES politikas jomām un iniciatīvām, izvērtējumā tika konstatēts, ka saikne ar Savienības Krāpšanas apkarošanas programmas *Hercule* komponentu un Vienotā tirgus programmu (VTP) ir ierobežota. Ir vērts izskatīt neizmantotās iespējas “pasīvās saskaņības” dēļ un iespēju izveidot turpmāku mehānismu koordinācijai un sinerģijas veicināšanai starp dažādām iniciatīvām.

Ir acīmredzama būtiska sinerģija starp dažādām programmas “Fiscalis” darbībām, t. i., atbalstu IT sistēmām un sadarbības pasākumiem. Sadarbības pasākumiem ir izšķiroša nozīme sistēmu izstrādes atbalstīšanā un dažos gadījumos arī to vadīšanā. Šajā ziņā spilgts piemērs ir *TNA* gadījums⁵: programma “Fiscalis” ne tikai atbalsta IT sistēmas izstrādi, bet arī finansē *TNA* ekspertu grupu, kas apvieno sistēmas lietotājus un kam ir svarīga loma tās izstrādē un integrēšanā nodokļu iestāžu darbībās. Pamatojoties uz atsauksmēm, kas saņemtas no *Eurofisc* amatpersonām, arī ekspertu grupu dalībniekiem, ir ļoti maz ticams, ka dalībvalstis vienas pašas varētu piešķirt šim nolūkam nepieciešamos cilvēkresursus bez programmas “Fiscalis” finansējuma. Līdzīga dinamika dominēja citās gadījumu analīzēs pārbaudītajās IT sistēmās un dažādos programmas darbības virzienos.

Attiecībā uz spēju veidošanu lielākā daļa **e-mācību kursu** palīdz vai nu īstenot un piemērot ES tiesību aktus, vai izmantot īpašas programmas finansētas IT sistēmas. Pašlaik ir vairāk nekā 900 e-mācību kursu 29 valodās⁶, kas paredzēti muitas un nodokļu speciālistiem publiskajā un privātajā sektorā. Starpposma izvērtējums sniedz pierādījumus par skaidru programmas sinerģiju un papildināmību ar muitas programmu. Viens no piemēriem ir MPS, kas pazīstama arī kā “ES portāls mācībām muitas un nodokļu jomā”⁷ un kas veicina sadarbību, informācijas un prasmju

⁵ Programma “Fiscalis” ir finansējusi *TNA* sistēmas izstrādi, kuras rezultātā tika identificēti 12 000 krāpnieciski tirgotāji, palīdzot atklāt aizdomīgus darījumus 37 miljardu EUR apmērā.

⁶ Atbilst aptuveni 200 angļu valodas maģistra kursiem.

⁷ [Sākums | Muitas un nodokļu ES mācību portāls.](#)

apmaiņu starp muitas un nodokļu speciālistiem, valstu administrācijām, tirdzniecības nozari un akadēmiskajām aprindām, lai radītu konkurences priekšrocības visā Eiropā un optimizētu apmācības pieredzi. Turklāt projekti, kas tiek sākti paralēli pašreizējam izvērtējuma ziņojumam un kas sniedz mācību materiālus portālā par TAI projektiem, Iekšējā tirgus ārkārtējā stāvokļa un noturības aktu (ITĀSNA) un Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroju (EUIPO) nodokļu un muitas iestāžu vajadzībām, liecina par pieaugošo sinerģiju potenciālu cilvēku kompetences veidošanas pasākumiem.

Kopumā, kā konstatēts iepriekšējos izvērtējumos, programmas “Fiscalis” finansētās darbības ne tikai rada pievienoto vērtību pašas par sevi, bet arī **rīkojas saskanīgi, lai atbalstītu ES nodokļu politikas vienotu īstenošanu un ieviešanu**, un abi aspekti ir būtiski programmas mērķu sasniegšanai. Tādējādi programmas dažādie darbības virzieni ir gan savstarpēji papildinoši, gan savstarpēji pastiprinoši, un tāpēc tie ir lielā mērā iekšēji saskanīgi.

1.5. ES pievienotā vērtība

Atsauksmes, ko valstu nodokļu administrācijas sniedza apsekojumā par programmas “Fiscalis” kopējo pievienoto vērtību, ir **pārsvarā pozitīvas**. Lielākā daļa respondentu ziņoja, ka programma 1) vairo uzticēšanos un veicina konvergenci starp iesaistītajām nodokļu administrācijām; 2) palīdz rezultatīvāk, konsekventāk un vienotāk piemērot ES noteikumus un 3) nozīmē, ka ES tiesību akti tiek īstenoti “lielā mērā” saskanīgāk, nekā tas būtu iespējams bez programmas “Fiscalis”. Atbildes bija nedaudz niansētākas attiecībā uz jautājumu par to, vai programma sniedz pievienoto vērtību *papildus* iniciatīvām valsts līmenī bez dublēšanās un pārklāšanās; tomēr vairāk nekā 90 % respondentu uzskatīja, ka tas tā ir lielākā vai mazākā mērā. Atbildot uz papildu jautājumiem, respondenti ziņoja, ka programmai “Fiscalis” ir bijusi būtiska ietekme uz efektivitāti un starptautisko sadarbību, it īpaši izstrādājot un ieviešot IT sistēmas, piemēram, *VIES*, un tādus projektus kā “PVN digitālajā laikmetā”, kurus abus minēja vairāki respondenti.

Programma rada augstu pievienoto vērtību, finansējot digitalizāciju nodokļu jomā, atbalstot sadarbību starp dažādām nodokļu administrācijām programmā iesaistītajās valstīs, nodrošinot spēju veidošanu publiskajā un privātajā sektorā un veicinot sadarbību ar paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm.

Programmas “Fiscalis 2020” galīgā izvērtējuma secinājumi joprojām ir pilnībā spēkā. Programma, kā arī visu veidu sistēmas un darbības, ko tā finansē, **nodrošina augstu ES pievienoto vērtību**. Programma “Fiscalis” atbalsta ES nodokļu politikas un tiesību aktu īstenošanu, nodrošinot sadarbību, koordināciju un informācijas apmaiņu starp valstu nodokļu administrācijām, kas ir būtiski ES nodokļu politikas lietderīgai, efektīvai un konsekventai piemērošanai, un tādējādi palīdz uzlabot iekšējā tirgus darbību un sasniegt dažādus nodokļu politikas mērķus, kā izklāstīts turpmāk (sk. 2.6. “*Atbilstība*”). Bez programmas valstu nodokļu administrācijas būtībā būtu atstātas pašu iestāžu ziņā attiecībā uz ES nodokļu politikas noteikumu un mehānismu īstenošanu, kas, ļoti iespējams, kaitētu visiem iepriekš izklāstītajiem aspektiem.

1.6. Atbilstība

Programmas atbilstības novērtējumā galvenā uzmanība tika pievērsta tam, lai noskaidrotu, cik lielā mērā programmas mērķi ir saskaņoti ar ES nodokļu politikas vajadzībām un problēmām, it īpaši ar digitalizāciju, sadarbību starp administrācijām un apmācību. Kopumā izvērtējumā tika konstatēts, ka 1) **joprojām pastāv pamatproblēmas un vajadzības, kuru risināšanai programma ir paredzēta**; 2) EES nozīme gan nodokļu iestāžu, gan uzņēmēju ikdienas darbībā ir augsta un pieaug un 3) ļoti svarīgi bija arī sadarbības pasākumi un apmācība.

Kopumā no **ieinteresētajām personām**, ar kurām notika apspriešanās saistībā ar šo pētījumu, **netika saņemtas negatīvas atsauksmes** par to, cik lielā mērā programma atbilst ES politikas vajadzībām un prioritātēm nodokļu jomā, ne arī atsauksmes, kurās uzsvērti trūkumi vai neatbilstības jomas starp tām. Dažas ieinteresētās personas norādīja, ka programmas “Fiscalis” izstrāde ir pietiekami elastīga, lai varētu sniegt atbalstu jebkādu jaunu vai topošu prioritāšu īstenošanai un it īpaši, lai finansētu digitālos risinājumus, kas varētu būt vajadzīgi.

Konkrētāk, attiecībā uz IT sistēmām (t. i., EES kopīgajiem komponentiem) 86 % respondentu piekrita (gandrīz puse no tiem “pilnībā”), ka tās atbilst viņu vajadzībām. Atlikušie 14 % atbildēja neitrāli; neviens nenorādīja, ka nepiekrīt. Tas apstiprina, ka **kopumā programmas atbalsts EES kopīgajiem komponentiem atbilst paredzētajam mērķim**, taču liecina, ka informētību par programmas lomu EES varētu uzlabot.

Saskaņā ar to valsts nodokļu iestāžu sniegto informāciju, kuras atbildēja uz aptaujas jautājumiem, **sadarbības pasākumi** ļoti lielā mērā atbilst to vajadzībām. Gandrīz visi respondenti piekrita šim apgalvojumam, un vairāk nekā 70 % tam piekrita “pilnībā”. Daži respondenti paskaidroja, ka sadarbības pasākumiem ir pozitīva ietekme uz nodokļu administrācijām un ka bez tiem būtu lielāks neatbilstības ES tiesību aktiem risks un mazāka nodokļu saskaņošana visā ES. Arī attiecībā uz **cilvēku kompetences veidošanas / apmācības pasākumiem** pārliecinošs respondentu vairākums (86 %) piekrita (nedaudz vairāk nekā puse no viņiem “pilnībā”) tam, ka tie atbilst ES nodokļu administrāciju vajadzībām (pārējie atbildēja neitrāli). Tas apstiprina, ka šādas darbības arī atbilst mērķim, lai gan, iespējams, ne tik lielā mērā kā iepriekš minētās sadarbības darbības.

Kompetences veidošanas pasākumi, kas tika uzsvērti kā īpaši labi saskaņoti ar vajadzībām, ietvēra e-mācību kursus (ko viens respondents raksturoja kā “izcilus” pilnīguma un dziļuma, interaktivitātes, dalībnieku progresa izsekošanas veidu un moderno izglītības tehnoloģiju izmantošanas ziņā), kā arī, konkrētāk, kopīgas pasākumu apguves programmas (*CLEP*) apmācību un darbseminārus jaunpienācējiem, *CLEP* apmācības sesijas par *TNA* un centrālo elektronisko maksājumu informācijas sistēmu (*CESOP*). *MPS* gadījuma analīze sniedza papildu pierādījumus par šīs sistēmas, kas tika sākta 2021. gadā kā vienots repozitorijs apmācības un spēju veidošanas pasākumiem, kurus veic saskaņā ar programmu “Fiscalis” (kā arī programmu “Muita”), atbilstību. Tā tika izveidota galvenokārt, lai risinātu grūtības, ar kurām saskaras nodokļu administrācijas darbinieki, meklējot mācību materiālus un piekļūstot tiem. Tās centralizētā platforma, kurā var veikt meklēšanu, atrisināja izklaidēto resursu problēmu un uzlaboja informētību par ES apmācību un tās izmantošanu, it īpaši apmācības koordinātoriem, kuri iekļauj kursus valstu mācību programmās.

Programmas “Fiscalis” mērķi un ES politikas prioritātes ir saskaņotas, galveno uzmanību pievēršot iekšējā tirgus stiprināšanai, oglekļneitrāla kontinenta izveidei, digitalizācijas un e-komercijas izaugsmes jautājumu risināšanai un taisnīguma un sociālā taisnīguma veicināšanai, apkarojot krāpšanu nodokļu jomā.

3. Secinājumi un gūtās atziņas

Nākamajā iedaļā ir izklāstīti galvenie izvērtējuma konstatējumi gūto mācību veidā. Tajā arī attiecīgā gadījumā uzsvērtas jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi un kuras jāapsver saistībā ar programmas nākotni.

Izvērtējumā tika konstatēts, ka programma “Fiscalis” joprojām ir sekmīga. Tās plašais darbību klāsts ir nozīmējis, ka ar programmas atsevišķajām darbībām ir daudz sasniegts, tādējādi dažādos veidos veicinot programmas mērķu sasniegšanu. Turklāt – un tas ir ļoti svarīgi – dažādās darbības ir ne tikai savstarpēji pastipriņošas, bet arī cieši saistītas: IT, sadarbības un spēju veidošanas pasākumi bieži darbojas kā cits cita katalizatori, nodrošinot, ka darba metodes un prioritātes ir saskaņotas un ka pakāpeniski veidojas koleģiālas attiecības un uzticēšanās starp dažādu valstu nodokļu amatpersonām. It īpaši politiku, kuras pamatā ir vērienīgas IT sistēmas, nebūtu iespējams īstenot bez platformas attiecīgajām amatpersonām, lai izstrādātu kopīgu redzējumu un pieeju kopīgu mērķu sasniegšanai, arī sagatavošanas posmā.

1. mācība par programmas “Fiscalis” ilgstošo nozīmi

Ir pierādījies, ka “Fiscalis” ir pietiekami pielāgojama, lai tā arī turpmāk atbilstu ieinteresēto personu vajadzībām un plašākai politikas videi. Tas izriet no programmas struktūras, kas nodrošina, ka gan tās mērķus, gan darbību atlasī virza tās atbalstītā politika. Programmas saskaņošana pirmām kārtām un galvenokārt notiek ar ES nodokļu politiku. Tā kā ES nodokļu politika ir cieši koordinēta ar plašākām rīcībpolitikām un iniciatīvām, piemēram, pāreju uz tīru enerģiju un dekarbonizāciju, digitālo pārkārtošanos un ES paplašināšanos, tā sniedz labumu sabiedrībai un uzņēmumiem, virzot ES vienotā tirgus izveides pabeigšanu, likvidējot pārrobežu un starpvalstu šķēršļus un veicinot sadarbību starp valstu administrācijām. Tas ietver ne tikai muitas programmu, ko kopīgi pārvalda TAXUD ĢD, bet arī ANM, cieši saistīto tehniskā atbalsta instrumentu un Eiropas zaļo kursu.

2. mācība par īstenošanu un izpildi

Programmas “Fiscalis” struktūra ir balstīta uz vajadzībām un ir elastīga, un praktiskie pienākumi ir sadalīti atbilstoši operatīvajām vajadzībām. Tas ir ļāvis programmai sekmīgi īstenot ļoti plašu darbību klāstu, sākot no sarežģītiem IT projektiem līdz lielam skaitam strukturētu un *ad hoc* sadarbības pasākumu un kopīgu mācību materiālu izstrādei un ieviešanai. Lai gan sasniegumi un ietekme atšķiras atkarībā no konkrēto finansēto darbību veida un mēroga, no īstenošanas viedokļa programma ir sasniegusi vai pārsniegusi sākotnējās cerības/mērķus visās jomās, un ieinteresēto personu priekšstatī par programmu un tās darbībām ir pārsvarā pozitīvi. Panākumi

īstenošanā ir ļāvuši nodokļu iestādēm un (attiecīgā gadījumā) uzņēmējiem droši un uzticami mijiedarboties.

Tika konstatēts, ka visi trīs programmas galvenie darbību veidi sniedz būtisku ieguldījumu konkrētu mērķu sasniegšanā saistībā ar saskanīgu nodokļu politiku un ES nodokļu tiesību aktu īstenošanu, operatīvās sadarbības veicināšanu starp nodokļu iestādēm un nodokļu iestāžu uzlabotām administratīvajām spējām. Tika arī secināts, ka programmām ir liela nozīme paplašināšanās kontekstā. Tas bija redzams vispārējās atsauksmēs, kas saņemtas no valstu administrācijām, un programmu uzraudzības datos, kā arī konkrētu IT sistēmu un MPS gadījumu analīzes konstatējumos.

3. mācība par finansēto darbību izmaksām un ieguvumiem

Tā kā programmas ieguvumi un izmaksas lielā mērā ir saistītas ar konkrētu rīcību, tas tika pārbaudīts, galvenokārt pamatojoties uz padziļinātām gadījumu analīzēm. Atkarībā no to funkcijām un nodokļu politikas jomām tika konstatēts, ka četras pārbaudītās EES **rada būtiskus taustāmus ieguvumus un izmaksu ietaupījumus nodokļu iestādēm**, Eiropas Komisijai un attiecīgā gadījumā uzņēmējiem, piemēram, kad tie atbilstības nodrošināšanai izmanto IT sistēmas. Šie ieguvumi ietvēra 1) **efektivitātes pieaugumu no iepriekš analogo uzdevumu digitalizācijas/automatizēšanas**; 2) lielāku produktivitāti, jo ir iespējams netraucēti apmainīties ar plašāku un labāku informāciju; 3) saīsinātu gaidīšanas laiku informācijas tūlītējas pieejamības dēļ un 4) tiešu un netiešu ietekmi uz krāpšanas samazināšanu. Piemēram, IT sistēma *TNA*, kuru finansēja programma “Fiscalis” un kuras galvenās ES izmaksas laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam bija mazākas par 7 miljoniem EUR, ļāva identificēt 10 000 krāpniecisku tirgotāju, palīdzot atklāt gandrīz 34 miljardus EUR vērtus aizdomīgus darījumus. Hipotētiskā analīze kopumā parādīja, ka resursu apvienošana sistēmu izstrādei ES līmenī noveda pie tā, ka sistēmas ne tikai labāk pildīja savas funkcijas, bet arī izmaksu ziņā bija lietderīgākas, nekā dalībvalstis būtu varējušas sasniegt vienas pašas. Kā minēts iepriekš, sadarbības pasākumi un spēju veidošanas pasākumi daļēji palīdzēja radīt vidi, kas vajadzīga, lai IT sistēmas darbotos un tiktu izmantotas, kā paredzēts, kā arī nodrošināt vienotu izpratni par ES nodokļu tiesību aktiem un vienotu pieeju tiem. Šo sadarbības pasākumu un spēju veidošanas pasākumu salīdzinoši zemās izmaksas tika uzskatītas par nelielu maksājamo cenu, ņemot vērā sviras efektu, ko rada IT sistēmu lietderības palielināšana un bezpapīra līdzekļu piešķiršana nodokļu iestādēm sadarbībai iekšējā tirgus mērķu sasniegšanā.

4. mācība par programmas saskanību un sinerģiju ar citām iniciatīvām

Izvērtējumā tika konstatēts, ka programma “Fiscalis” ir pilnībā saskanīga ar vairākām citām Komisijas iniciatīvām attiecībā uz mērķu saskaņošanu un darbību un rezultātu papildināmību. Tika konstatētas konkrētas saiknes ar dažām programmām (sk. 1. mācību), lai gan tas tā bija mazākā mērā vai vispār nebija attiecībā uz citām programmām, proti, Savienības Krāpšanas apkarošanas programmas *Hercule* komponentu, Vienotā tirgus programmu un Pirmspievienotās palīdzības/tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas instrumentu.

Neraugoties uz minimālu pārklāšanās risku ar “Fiscalis” un savstarpējas stiprināšanas iespējām pat bez praktiskas koordinācijas, var tikt palaistas garām iespējas apzināt un izmantot sinerģijas. Būtu jāturpina pētīt sinerģiju un papildināmību ar citām programmām, lai palielinātu programmas “Fiscalis” nozīmi, tostarp saistībā ar cilvēku kompetences veidošanas / apmācības pasākumiem un iniciatīvām, kas saistītas ar paplašināšanās procesu. Šī sinerģija būtu jāturpina un vēl vairāk jāstiprina, lai konsolidētu priekšrocības, ko sniedz sadarbība ar citām politikas jomām un iniciatīvām.

5. mācība par programmas komunikāciju, informētību un pamanāmību

Dažādie programmas “Fiscalis” finansēto darbību veidi ir cieši saistīti un darbojas saskaņoti, lai sasniegtu vēlamos mērķus. Tomēr, lai gan ir vispārzināms, ka programmas IT sistēmas tiek atbalstītas ar ES finansējumu, daudzas nodokļu amatpersonas un citas ieinteresētās personas neapzinās, ka tās ir daļa no “Fiscalis”. Tas ierobežo informācijas un datu apmaiņu starp ieinteresētajām personām un rada daļēju priekšstatu par programmas pievienoto vērtību. Tuvākajā laikā informētību par IT sistēmu lomu programmā varētu uzlabot ar konsekventāku zīmogrādi. Laika gaitā tas radītu ciešāku saikni starp dažādiem pasākumu virzieniem, kas saņem finansējumu, un palielinātu programmas pamanāmību.

6. mācība par MPS pakāpenisku uzlabošanu

Veicot MPS gadījumu analīzi, izvērtējumā atklājās, ka kopumā platforma ir kvalitatīva⁸ un par saprātīgām izmaksām rada ievērojamu pievienoto vērtību. Lai gan konstatējumi kopumā bija pozitīvi, gadījuma analīzē tika konstatētas arī vairākas jomas, kurās vajadzīgi pakāpeniski uzlabojumi. Tie ietvēra 1) MPS uzbūves un funkcionalitātes uzlabošanu attiecībā uz meklēšanas funkciju, lietotāju, kuri pieteikušies sistēmā, personalizāciju un papildu valodu versiju pievienošanu; 2) attiecīgu mācību materiālu iekļaušanu no valsts pārvaldes iestādēm un citām organizācijām un 3) koncentrētus komunikācijas centieni nolūkā veicināt platformas izmantošanu. Notiek diskusijas ar vairākiem Komisijas dienestiem (t. i., *SG REFORM*, *GROW*, *EUIPO*), lai tie varētu izmantot MPS platformu.

7. mācība par uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu

Jaunā UIS, kas pieņemta pašreizējam plānošanas periodam, jau iezīmēja soli ceļā uz pārvaldāmāku un mērķtiecīgāku sistēmu. Tomēr joprojām pastāv problēmas, to vidū vairākas problēmas saistībā ar iepriekšējo UIS, piemēram, pārmērīgi liels rādītāju skaits, apgrūtināši procesi valstu iestādēm un Komisijai un sagatavoto ziņojumu un analīžu ierobežotā lietderība. Uzlabojumu iespējas ietver 1) vācamo primāro datu apjoma samazināšanu, kas palīdzētu novērst apspriešanās nogurumu (dažos gadījumos saistīts ar daudzajiem atsauksmju pieprasījumiem); 2) esošo datu turpmāku izmantošanu, lai noteiktu informatīvākus rādītājus vai atsauces vērtības, un 3) rādītāju skaita samazināšanu, it īpaši tiešo rezultātu līmenī, kur korelācija ar programmas

⁸ Par to liecina arī tas, ka citi dienesti pēdējā laikā izrāda arvien lielāku interesi izmantot platformu, lai mitinātu jaunus e-mācību materiālus, kas aptver cieši saistītas politikas jomas (iekšējais tirgus) vai projektus (TAI).

sniegumu bieži vien ir zema un ir grūti salīdzināt darbības. Saistībā ar pēdējo punktu nākamajā daudzgadu finanšu shēmā ir plānots vēl vairāk racionalizēt ziņošanu par darbības rezultātiem. Tā pamatā būs racionalizēta sistēma budžeta izdevumu izsekošanai un ziņošanai par sniegumu vienkāršākā, konsekventākā un mazāk apgrūtinošā veidā.